

KIBRIS TÜRK TABIPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

05.10.2022

Ani Ölüm Nedir?

Ülkemizde Ani Ölümler Artıyor mu?

Daha önceden ***bilinen ölümcül bir hastalığı olmayan*** bir kişinin beklenmedik bir şekilde ve şikayetlerinin başlamasını takip eden kısa süre içerisinde ölmesine ANİ ÖLÜM denilmektedir. Burada önemli olan bir başka nokta da bu ölümün kaza, intihar, cinayet gibi bir sebep olmaksızın, doğal olarak gerçekleşmiş olması şartıdır.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre ise semptomların başlamasından itibaren 24 saatten kısa süre içerisinde meydana gelen, şiddet içermeyen ve başka türlü açıklanamayan ölüm ani ölümdür.

Ani Ölüme Sebep Olan Durumlar Nelerdir?

Ani ölümler tüm dünyada ciddi bir problem olmaya devam etmektedir. Çünkü genellikle ani ölümler hastalar bir hastane veya sağlık kuruluşuna gelemeden gerçekleşmektedir.

Ani ölümlerde birinci sırada gelen neden **ani kalp durmasıdır**.

Bunların çok büyük bölümü dakikalar içinde gerçekleşir ve ölümcül ritm bozukluklarına (uzun süreli ventrikül taşikardisi veya fibrilasyonu gibi) bağlıdır. Ayrıca saatler içinde gerçekleşen yaygın kalp krizi (enfarktüs) nedeni ile oluşan kalp kası hasarı sonucu kalp kasının kasılmasında bozukluk ve buna bağlı pompa yetersizliği (kalp yetersizliği) de sık rastlanan nedenler arasındadır.

KIBRIS TÜRK TABIPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

Ani ölüme yol açan en sık 5 neden şöyledir:

1-Ritm Bozuklukları

2-Akut Miyokard Enfarktüsü (Kalp Krizi)

3-Kafa İçi Acil Durumlar (travmatik olmayan beyin kanamaları, damar tıkanıklıkları gibi)

4-Pulmoner Emboli (Akciğer Damarı Tıkanıklığı)

5-Aort Damarı Yırtılması veya Anevrizması

Hangi Yaşta ve Cinste Görülüyor?

Ani ölümlerin çoğu ani kardiyak (kalple ilgili) ölümlerdir (%80).

Yaşlılarda ani kardiyak ölüm daha sık olmakla birlikte genç kişilerde de çoğunlukla ritm bozukluğuna bağlı olarak ani ölüm görülebilmektedir. Örneğin sporcu/atletlerde 50.000 kişide 1 ani ölüm görüldüğü hesaplanmaktadır.

Bunlar genellikle kalp kasının kalınlaşması, ritm bozuklukları, künt göğüs duvarı hasarı, doğumsal kalp hastalıklarına bağlı gerçekleşmektedir.

Erkeklerde kadınlara göre 3-4 kat daha sık ani ölüme rastlanmaktadır.

Ani Ölüm Riskini Artıran Faktörler Nelerdir?

Bir çalışmada (Drory Y ve ark. Am J Cardiol. 1991) 9-39 yaş arası gerçekleşen 162 ani ölüm vakasının otopsileri sonucu saptanan nedenler şöyledir:

%73 vakada altta yatan bir kalp hastalığına rastlanmıştır.

%15'inde ölümün kalp dışı sebeple gerçekleştiği saptanırken

%12 vakada ise neden tespit edilememiştir.

Ani kardiyak (kalple ilgili) ölümlerin %70'e yakınının altında yatan sebep ise koroner arter hastalığıdır. Koroner arter hastalığının risk faktörleri arasındaki hipertansiyon, diyabet, aile

KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

öyküsü, tütün ve tütün ürünü kullanımı, obezite, hareketsiz/sedanter yaşam tarzı sürme gibi sebepler, ani kardiyak ölümler için de geçerlidir.

Ne yapmalı?

Ailesinde ani kardiyak ölüm olanlar, sık koroner arter hastalığına rastlananlar, risk faktörlerini taşıyanlar hiçbir yakınmaları yokken bile düzenli doktor kontrolünden geçmeli ve tavsiyelere uymalıdır.

Dünyada ölüme sebep olan kronik hastalıkların nedenleri arasında insanların ortak 5 hatalı davranışı bildirilmiştir. Bunlar:

- 1- *Tütün ve tütün ürünlerini kullanmak veya dumanına maruz kalmak.*
- 2- *Obezite*
- 3- *Alkol kullanım miktarının sınırlandırılmaması.*
- 4- *Sedanter/hareketsiz yaşam tarzı sürme.*
- 5- *Kötü beslenme (meyve sebzedden fakir, kırmızı et ve doymuş yağlardan zengin beslenme)*

Hasta olunca yeterli tedavi olmak önemlidir ancak daha değerlisi sağlığımızı korumaktır.

Düzenli doktor kontrolü ve erken tanı/tarama programlarına katılmak, sağlıklı yaşam alışkanlıkları sürdürmek, kötü alışkanlıklardan uzak durmak ve sağlıklı beslenmek önemlidir.

Ülkemizde Ani Ölümlerde Durum Nasıldır?

Yasal mevzuatımız nedeni ile ülkemizde, bir hekim tarafından ölüm nedenleri bildirim formu doldurulmayan, genellikle hastane dışında ölen kişiler polis kayıtlarına “ani ve gayri tabii ölüm” olarak geçmekte ve öyle bildirilmektedir. Ancak bu ölümlerin tümü tıbbi anlamda ani ölüm tanımlamasına uygun değildir.

2019 yılından günümüze Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi morguna kabul edilen tüm nedenlere bağlı vefat etmiş kişi sayılarına bakacak olursak:

2019 yılında 934 kişi

KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

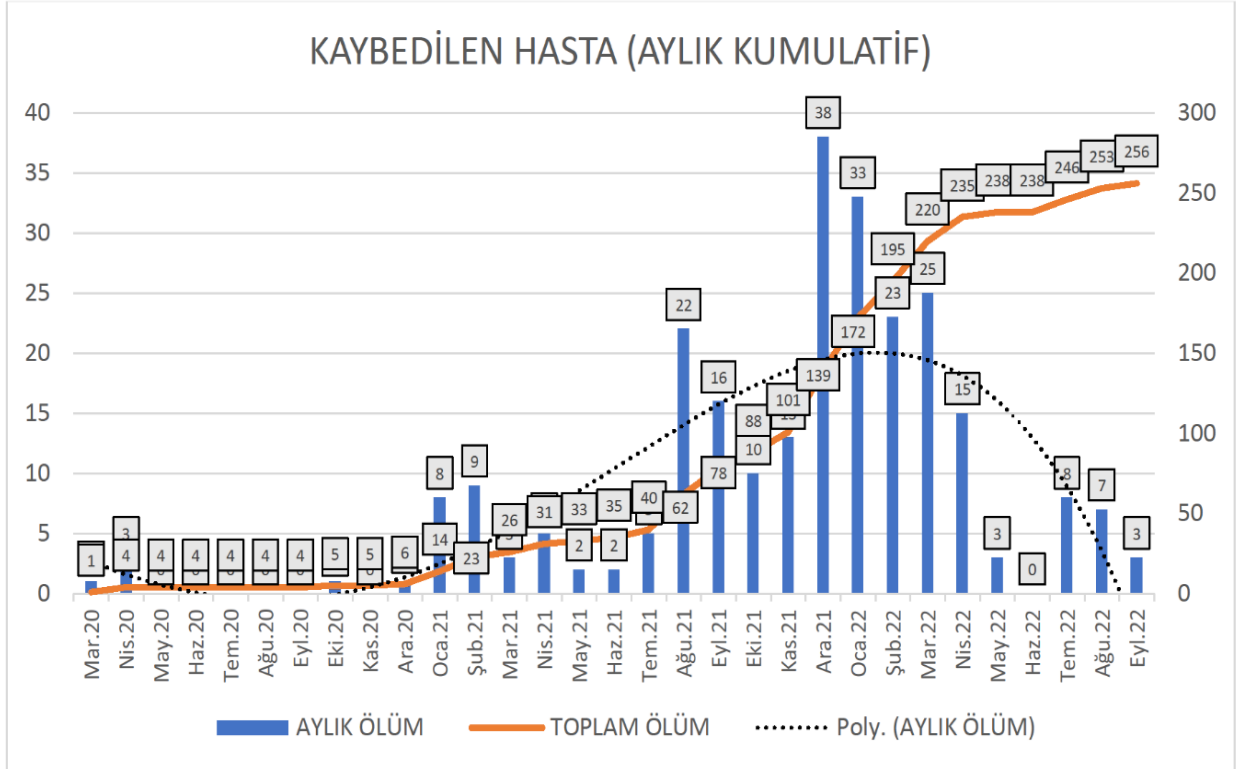
CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

2020 yılında 928 kişi

2021 yılında 1016 kişi

2022 yılında 766 kişi (31 Ağustos itibarı ile) olduğunu görüyoruz.

Şekil 1-Aylara Göre Covid-19 Kaynaklı Ölümler

Ülkemizde ilk Covid-19 vakasının görüldüğü Mart 2020'den 31 Ağustos 2022'ye kadar toplam 253 kişi Covid-19 nedeni ile hayatını kaybetmiştir. Bu kayıpların 6'sı 2020 yılında, 133'ü 2021 yılında, 114'ü ise 2022 yılının ilk 8 ayında olmuştur. Ülkemizdeki ölüm sayılarında Covid-19'a bağlı artışı hariç bırakarak Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi morguna kabul edilen vefat etmiş kişi sayılarına bakacak olursak:

Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi Morguna Kabul Edilen Covid-19 Dışı Nedenle Vefat Etmiş Kişi Sayısı:

KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

2019 yılı: 934 kişi (Covid-19'a bağlı ölüm yok), aylık ortalama 77.83

2020 yılı: 928-6 Covid-19'a bağlı ölüm=922 kişi, aylık ortalama 76,83

2021 yılı: 1016-133 Covid-19'a bağlı ölüm=883 kişi, aylık ortalama 73,58

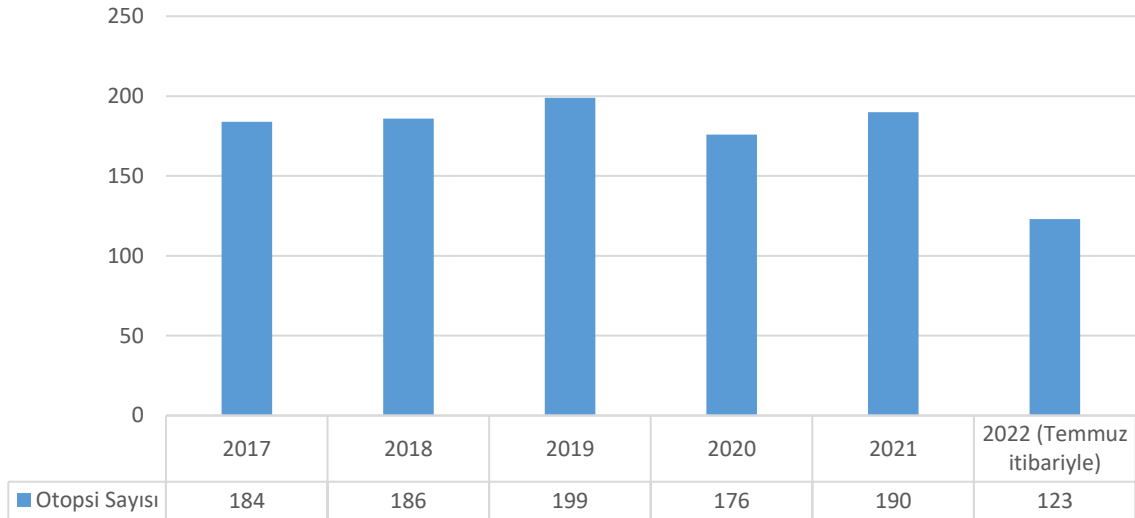
2022 yılı (31.8.22'ye dek): 766-114 Covid-19'a bağlı ölüm=652 kişi, aylık ortalama 81,5

Diğer taraftan ölüm oranlarının nüfusa göre hesaplanması gerektiği (her 100 bin kişide kaç ölüm gerçekleştiği gibi) ve aylara göre değişim gösterdiği (bazı mevsimlerde fazla bazı mevsimlerde daha az) unutulmamalıdır.

Otopsi Yapılan Ölümlerde Durum

Ölüm sebebi bilinmeyen, adli bir durumla ilişkili veya şüpheli olan durumlarda ölüm sebebinin belirlenmesine yönelik otopsi yapılmaktadır. Ülkemizde yıllara göre, yapılan otopsilerde kalp hastalığı nedeniyle öldüğü tespit edilen kişilerin dağılımı ise şöyledir:

2017-2022 Yılları Arası Otopsi Sayıları

Şekil 2-Yıllara Göre Otopsi Sayıları

KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

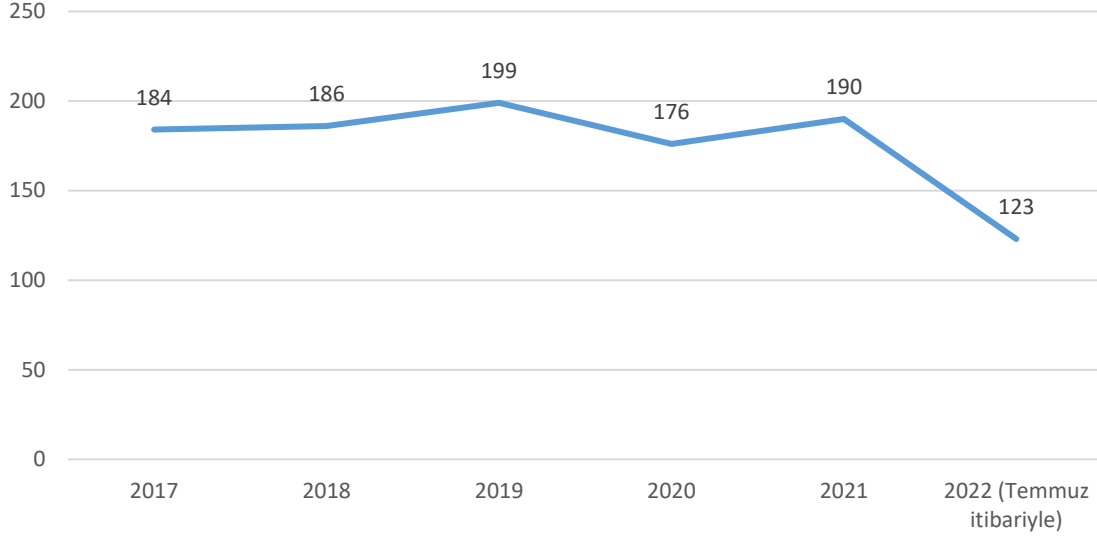
Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

2017-2022 Yılları Arası Otopsi Sayıları

Şekil 3-Yıllara Göre Otopsi Sayıları

Otopsi ile Belirlenen Kardiyak Ölüm Sayıları:

2019 yılı: 80 kişi

2020 yılı: 73 kişi

2021 yılı: 51 kişi

2022 yılının ilk 7 ayında: 48 kişi

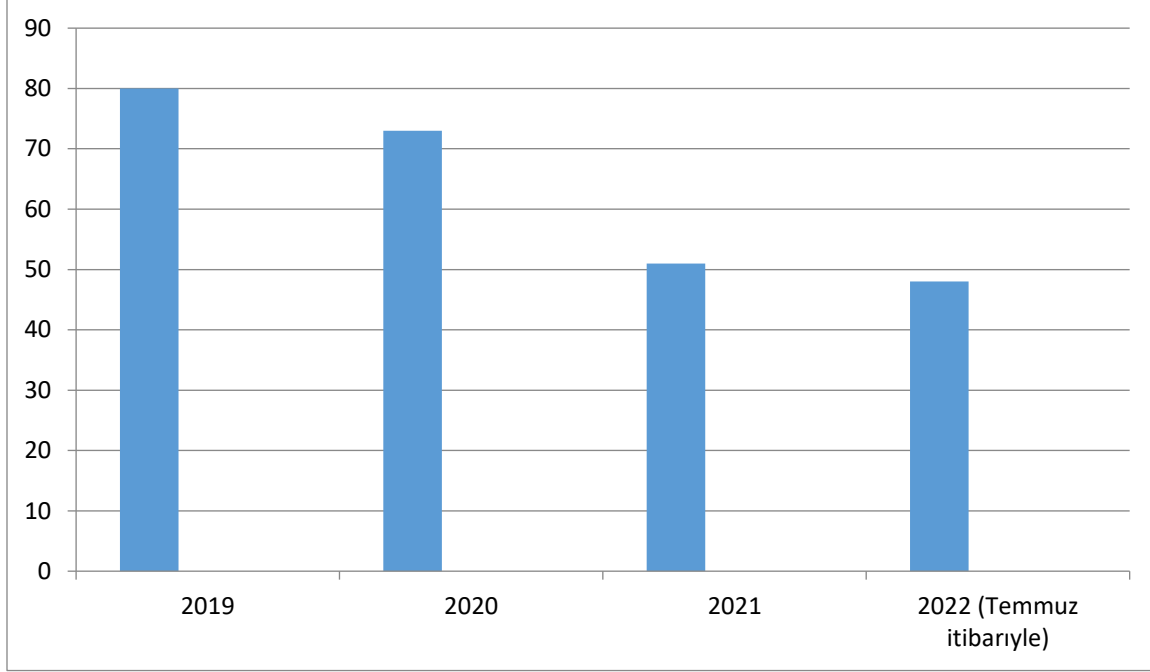
KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

Şekil 4- Otopsi ile Belirlenen Kardiyak Ölümler

Uyuşturucu Madde Kullanımına Bağlı Ölümlerde Endişe Verici Artış

Yine otopsi ile belirlenen ölüm sebepleri arasında uyuşturucu madde kullanımına bağlı olduğu tespit edilen ölümler yıllara göre şöyledir:

2019 yılı: 2 kişi

2020 yılı: 5 kişi

2021 yılı: 9 kişi

2022 yılı ilk 8 ayı: 10 kişi

İstatistiki olarak bakacak olursak 2019 yılına göre uyuşturucuya bağlı ölümlerde 2022 yılının ilk 8 ayı itibarı ile % 500'lük bir artıştan bahsedebiliriz. Bu konuya ciddi anlamda eğilmemiz gerektiği ortadadır.

KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

Cevap Bekleyen Sorular

Küresel salgın mücadelesi ve yaşanan karantina süreçleri, artan tütün kullanımı, hareketsiz yaşam, beslenme alışkanlıklarındaki bozulma, artan obezite, hekime, ilaca ve sağlık hizmetine ulaşmada kısıtlılık ve artan kaygı düzeyi toplum sağlığını olumsuz etkilemektedir. Devamla, ekonomideki daralma, işsizlik, alım gücündeki düşüşün de sağlığını olumsuz etkileri, artan sağlık hizmeti talebinin karşılanamaması, takipteki kronik hastaların aksayan kontrolleri gibi sorunlar toplum olarak sağlığımızı tehdit etmektedir.

Covid-19 geçirmiş olan insanlarda devam edebilen şikayetler (Long Covid-19 /Post Covid-19) ele alınıp planlanması gereken bir sorundur.

Yine dünyadan gelmekte olan bilimsel veri ve çalışmalara göre Covid-19 geçiren kişilerde kalp-damar yapısında gözlenen bazı sekeller (hastalık kaynaklı arazlar) nedeni ile Covid-19 geçiren kişilerde geçirmeyenlere göre kalp krizi geçirme olasılığı belirgin olarak artmıştır. Bu durumun daha fazla çalışma ve gözlemlerle desteklenmesi ve eğer durum böyleyse ülkemizde Covid-19 geçirmiş olan ve özellikle yoğun bakım tedavisi alanların henüz bir şikayetleri yokken kalp hastalığı açısından değerlendirilmeleri ve takipleri yaşam kurtarıcı olacaktır.

Covid-19 aşılarının ağır hastalıktan ve ölümden koruyucu etkisi kanıtlanmıştır. Dünyada 12.7 milyar dozdan fazla Covid-19 aşısı uygulanmıştır. Ülkemizde de kaç doz aşı uygulandığı bilinmesine rağmen toplumun aşıli kişi oranı net olmamakla birlikte %80'in üzerinde olduğu açıklanmıştır.

Hastalıkların toplumda görülme hızına insidans denilmektedir. İnsidans hızı veya insidans oranı, belirli bir nüfusta belirli bir zaman dilimi içerisinde belirli bir hastalık veya hastalıkların yeni olgularının sayısını ifade eder. Yani buradan da anlaşılacağı üzere bir hastalık veya durumun sıklığı ile ilgili fikir sahibi olabilmek için öncelikle nüfusun net olarak bilinmesi gerekmektedir. Hastalık veya tıbbi durumların sıklıkları genel olarak her 100 bin kişide ne kadar görüldükleri şeklinde verilir.

Karantina döneminde ülkemizde yaşayan kişi sayısı ile şu anki nüfus aynı değildir. Bu nedenle sağlıkla ilgili durumların toplam sayılar yerine her 100 bin kişide kaç defa rastlandığına bakılması anlamlıdır.

Daha Güvenilir Kayıtlara ve Verilere İhtiyaç Vardır

Ülkemizde daha doğru ve güvenilir sağlık kayıtları tutmak, toplamak ve derlemek ve bu verilerden hareketle daha iyi sağlık politikaları oluşturmamız elzemdir. Koruyucu sağlık

KIBRIS TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ

Adres: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Lefkoşa KKTC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

CYPRUS TURKISH MEDICAL ASSOCIATION

Address: 21 Doğu Sokak Yenikent
Gönyeli - Nicosia TRNC
Tel: (+90 392) 223 3990
Fax: (+90 392) 223 3989
E-Mail: info@kttb.org
Web: www.kttb.org

hizmetlerinin ihtiyaca uygun şekilde geliştirilebilmesinin temelini tam ve güvenilir sağlık verileri oluşturur.

Devlet hastanelerimizde kullanılmakta olan sağlık otomasyon sistemlerine girilen kayıtların sınıflandırılmaya uygun ve tam olması, kayıtlarla oluşan verilerin güvenli şekilde saklanması ve işlenip-değerlendirilerek bilgiye dönüştürülmesi en ivedi şekilde yapmamız gerekenler arasındadır. Özel hastane ve sağlık kurumlarına başvuran kişilerle ilgili istatistiki bilginin de elde edilebilmesi için çalışma yapılmalıdır.

Aynı şekilde vefat eden kişilerin kayıtlarının da Dünya Sağlık Örgütü ICD-10 tanı kodlarına uygun şekilde ve sınıflandırılabilir nitelikte yapılması ve bildirilmesi gerekmektedir.

Sağlık Bakanlığı sağlıkla ilgili istatistik ve bilgileri derlemeli, düzenli ve şeffaf şekilde halka açık olarak paylaşmalıdır.

Kıbrıs Türk Tabipleri Birliği

Teşekkür:

Kullanılan veriler için Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi Adli Tıp Birimine ve Dr İdris Deniz'e,

KKTC Sağlık Bakanlığı Bulaşıcı Hastalıklar Üst Komitesi Covid -19 İstatistikleri için Vet. Hekim Birdal Cihangir'e, Yrd. Doç. Dr. İlke Akçay'a, Hemş. Savaş Erdoğan ve Danışman Burç Barın'a teşekkür ederiz.